

Vergaderjaar 2016–2017

32 429

G-20

Nr. 4

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 23 december 2016

De G20 is een informeel forum waarin de grootste economieën van de wereld overleggen over een scala aan onderwerpen die betrekking hebben op zaken als financiële stabiliteit, economische groei en ontwikkeling. Deze voor Nederland relevante onderwerpen en de afspraken daarover in de G20 hebben een brede internationale impact en raken aan de effectiviteit van het Nederlands beleid.

Het kabinet is daarom verheugd – en beschouwt het een succes – dat Nederland een uitnodiging van het Duitse voorzitterschap heeft ontvangen¹ om in 2017 deel te nemen aan de G20 top van regeringsleiders op 6 en 7 juli, alle ministeriële G20 bijeenkomsten en de voorbereidende (ambtelijke) bijeenkomsten. Voor een open en internationaal georiënteerde economie als Nederland is het belangrijk om aan tafel te mogen zitten met de grootste landen om te spreken over mondiale kwesties die ons allen voor belangrijke beleidskeuzen stellen en in veel gevallen om een gezamenlijke aanpak vragen. Met deze deelname kan Nederland laten zien dat we ook op het wereldpodium een goede en constructieve rol kunnen spelen.

Aanwezigheid bij G20 bijeenkomsten is voor Nederland geen novum. Nederland nam eerder, in de periode 2008 tot 2010, deel aan een aantal G20 toppen. Daarnaast is Nederland de afgelopen jaren betrokken geweest bij bijeenkomsten in het handelstraject van de G20 en heeft Nederland als voorzitter van de Europese Unie gedurende de eerste helft van dit jaar deelgenomen aan bijeenkomsten van het financiële traject.

Het kabinet ziet de uitnodiging van Duitsland als een uitgelezen mogelijkheid om een constructieve bijdrage te leveren aan de volle breedte van de G20 agenda, daarbij ook gebruik makend van de rol van de OESO die

¹ Het jaarlijks roulerend voorzitterschap van de G20 heeft de mogelijkheid om naast de vaste leden enkele andere landen uit te nodigen om deel te nemen aan de G20 activiteiten. Voor 2017 zijn, naast Nederland, Noorwegen, Spanje en Singapore uitgenodigd.

in de praktijk de rol van G20 secretariaat vervult. Daarbij past echter ook bescheidenheid. Als genodigde is het niet aan Nederland om de G20 agenda te sturen. Wel zal er in lijn met het brede kabinetsbeleid worden gezocht naar accenten binnen de G20 agenda die Nederland kan benadrukken.

De rode draad van het Duitse voorzitterschap is gericht op het realiseren van *veerkrachtige (resilience)*, *verantwoordelijke (responsible)* en *duurzame (sustainable)* economische groei. Binnen deze doelstelling zijn verschillende hoofdonderwerpen te onderscheiden. Hieronder worden deze onderwerpen kort geschetst en wordt tevens een korte kabinetsappreciatie gegeven in het licht van de Nederlandse G20-deelname in het komende jaar.

Financiële traject

«*Resilience*» is voor Duitsland het belangrijkste en breedste speerpunt binnen het financiële traject. Duitsland vertaalt dit onder andere naar een meer schokbestendige economie via een reductie van publieke en private schulden en het verhogen van de flexibiliteit van de economie en de potentiële groei via structurele hervormingen. Duitsland is van mening dat landen te weinig financiële mogelijkheden of beleidsruimte hebben om nieuwe schokken zoals een mondiale financiële crisis op te vangen. Het kabinet verwelkomt deze focus van Duitsland aangezien dit zal bijdragen aan duurzame lange termijn economische groei. Daarnaast hebben structurele hervormingen ook op korte termijn een positief effect op economische groei, bijvoorbeeld door verbetering van het investeringsklimaat. Diverse structurele hervormingen kunnen ook de gelijkheid vergroten, zoals betere onderwijssystemen, activerend arbeidsmarktbeleid en productmarkthervormingen. Tot slot hecht Nederland net als Duitsland aan de afbouw van private schulden waaronder *Non Performing Loans (NPLs)*. Hoge NPLs leiden tot slechte monetaire transmissie en voorkomen dat kapitaal stroomt naar productieve investeringen.

Een tweede belangrijk aandachtspunt is digitalisering op het gebied van «*financial inclusion en remittances*» en de regulering van de Fin-Tech industrie omdat de technologische ontwikkelingen voorlopen op regulering. Het kabinet kan de Duitse aandacht voor Financial Inclusion steunen. Nederland staat achter het belang van brede toegang tot financiële diensten die het bijvoorbeeld mogelijk maken om te investeren in een eigen bedrijf. Daarnaast onderschrijft Nederland het belang van remittances als een grote economische factor voor veel lage-inkomenslanden en zal bijdragen aan de discussie over hoe deze kunnen worden geaccommodeerd zonder dat daarbij de regels ten aanzien van o.a. antiterrorismedinanciering worden aangetast. Ook ondersteunt Nederland de Duitse aandacht voor de Fin-Tech industrie.

Duitsland zoekt daarnaast aandacht voor de implementatie voor eerdere afspraken rondom internationale belastingen waaronder Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) en de belastingbasis van ontwikkelingslanden. Nederland steunt dit in lijn met de onder het Addis Tax Initiative aangegeven verplichtingen om ontwikkelingslanden – via een verdubbeling van de technische samenwerking en beleidscoherentie – te helpen meer eigen inkomsten genereren.

Tot slot is Afrika een specifieke prioriteit binnen het financiële traject, evenals binnen het ontwikkelingstraject. Nederland steunt de inspanningen van de G20, Afrikaanse landen en internationale organisaties om private investeringen in Afrika te stimuleren.

Handel en investeringen

De handels- en investeringsagenda zal onder Duits voorzitterschap gericht zijn op drie onderwerpen: (1) het versterken van het multilaterale handelssysteem, (2) het stimuleren van internationale investeringen, (3) de opkomst van digitale handel.

In het bijzonder wil Duitsland de anti-protectionisme toezeggingen beter gaan monitoren en tegelijkertijd bespreken hoe de voordelen van handel voor werkgelegenheid en groei beter onder de aandacht kunnen worden gebracht. Om de investeringen aan te jagen staat een programma voor investeringsfacilitatie op de agenda. Dit gaat over de vraag hoe een aantrekkelijk investeringsklimaat is op te bouwen, te behouden en hoe de baten van investeringen zijn te maximaliseren. Hierbij is bijzondere aandacht voor het aanjagen van duurzame investeringen. Wat digitalisering betreft wil Duitsland spreken over betere statistieken over digitale handel, nieuwe WTO-regels en de mogelijkheden die digitale handel biedt voor ontwikkeling.

Nederland kan zich goed vinden in deze agenda. De wens van Duitsland om te bespreken hoe de voordelen van internationale handel en investeringen beter gedeeld kunnen worden, sluiten naadloos aan op de Nederlandse ambitie om een «reset» van de handelspolitiek te bewerkstelligen. Dat gaat om het realiseren van eerlijke, transparante en duurzame afspraken over handel en investeringen. De G20 is bij uitstek een gremium waar deze afspraken een impuls kunnen krijgen. De Nederlandse ideeën hierover werden in de vorige jaren dan ook zeer gewaardeerd in de G20. Het is daarnaast positief dat Duitsland veel prioriteit geeft aan digitale handel, dit kan een belangrijke bijdrage leveren aan de internationale afspraken hierover die in de maak zijn. Ook sluit de wens om de investeringen aan te jagen goed aan bij de afgelopen jaar overeengekomen *G20 non-binding principles for investment policy*.

Landbouw en voedselzekerheid

Onder het voorzitterschap van Duitsland wordt aandacht geschonken aan voedselzekerheid en de specifieke rol van landbouw en water hierin. De Duitse inzet hierbij is gericht op het maken van afspraken over internationale samenwerking bij het ontwikkelen en delen van kennis. De landbouw is een grootgebruiker van water en de voedselzekerheid wereldwijd is zeer afhankelijk van voldoende water van goede kwaliteit. Het behouden, beschermen en zekerstellen van duurzaam gebruik van water en aanpassing van de sector aan klimaatverandering (klimaatadaptatie) staat centraal.

Daarnaast zal de inzet van Informatie en Communicatietechnologie (ICT) in de landbouw onderwerp van gesprek zijn. Het gebruik hiervan kan een bijdrage leveren aan de duurzame productie van voedsel en het efficiënt gebruik van water. De toepassing van ICT in de landbouw zal de komende jaren sterk toenemen. Een internationale inzet om de kansen te identificeren en om oplossingen voor problemen te bespreken is zeer welkom. Nederland ondersteunt de agendering van deze onderwerpen van harte. De inzet van het Duits voorzitterschap sluit goed bij het Nederlandse beleid op het gebied van duurzaam watergebruik.

Digitalisering

Digitalisering is een onderwerp dat breed wordt geagendeerd door Duitsland gericht op de innovatieve en digitale economie, in lijn met de prioriteit die G20-leiders hieraan al toekenden tijdens hun laatste

bijeenkomst in Hangzhou, China. De invloed van digitalisering komt op specifieke thema's ook in andere beleidstrajecten aan bod, zoals werkgelegenheid, landbouw, handel & investeringen en op financieel gebied.

Duitsland wil het potentieel dat digitalisering biedt ten volle benutten door bestaande belemmeringen te identificeren en weg te nemen en door het internationale beleid verder te ontwikkelen. Daarbij wordt gericht op betere connectiviteit en participatie over de hele wereld, door verdere harmonisatie van normen en standaarden, aandacht voor consumenten- en databescherming en door de ontwikkeling van digitale vaardigheden.

Nederland acht de ontwikkeling van de digitale economie van groot belang, omdat hier veel kansen voor burgers en bedrijven liggen, getuige ook de Nederlandse inzet en prioriteit op het gebied van de digitale overheid. Niet alleen kunnen zij dankzij elektronische communicatie eenvoudiger grensoverschrijdend zaken doen, maar door de digitale transformatie van de economie neemt de productiviteit in sectoren aanzienlijk toe en ontstaan nieuwe verdienmodellen. Digitalisering is dan ook een belangrijke drijver voor economische groei en levert bovendien een waardevolle bijdrage aan maatschappelijke vraagstukken (bv. door e-Health). Nederland verwelkomt daarom de aandacht die Duitsland hieraan in G20-verband wil geven gericht op internationale beleidscoördinatie en samenwerking met alle relevante stakeholders.

Ontwikkeling

Duitsland maakt de *Sustainable Development Goals* (SDG's) leidend voor de ontwikkelingsagenda van de G20. Dit biedt een goede gelegenheid om prioriteiten van de Nederlandse agenda voor inclusieve ontwikkeling en beleidscoherentie over het voetlicht te brengen. Dit onderwerp wordt breed geadresseerd binnen de G20 vanuit de verschillende invalshoeken zoals klimaat en klimaatfinanciering, belastingen, duurzame mondiale waardeketens, schuldhoudbaarheid en de internationale financiële instituties.

De Duitse prioriteit met betrekking tot Afrika culmineert onder andere in de *Third G20 Conference on Partnership for Africa*. Het ambitieuze doel van het Duitse G20 voorzitterschap is daarbij om een partnerschap met Afrika te ontwikkelen gericht op het bevorderen van inclusieve en duurzame groei in Afrika. Het kabinet steunt de Duitse inzet op het aantrekken van investeringen voor Afrika en kijkt uit naar verdere uitwerking hiervan. Duurzame ontwikkeling en het creëren van werkgelegenheid zijn van groot belang om armoede en de sociaaleconomische grondoorzaken van migratie in Afrika aan te pakken. Nederland kan met de opgedane ervaring op het gebied van hulp, handel en investeringen een constructieve bijdrage leveren aan de conferentie.

De migratie-inzet van de G20 reikt overigens verder dan de aanpak van de sociaaleconomische grondoorzaken van migratie. Zoals onder meer vastgelegd in de communiqués van de Antalya en Guangzhou G20-toppen wil de G20 ook de oorzaken en gevolgen van gedwongen ontheemding aanpakken, o.a. door op te roepen om landen te ondersteunen die veel vluchtelingen opvangen en het vergroten van de middelen die wereldwijd beschikbaar zijn voor humanitaire hulp. Het Duitse voorzitterschap heeft de ambitie om in 2017 ideeën te ontwikkelen om de uitdagingen ten aanzien van gedwongen ontheemding, en migratie in den brede, beter het hoofd te kunnen bieden.

Buitenlandse Zaken

Tot slot zal Duitsland een informele bijeenkomst organiseren voor de Ministers van Buitenlandse Zaken. Tijdens deze bijeenkomst zal vermoedelijk worden gesproken over de uitvoering van de *Sustainable Development Goals*, de internationale inzet voor conflictpreventie en duurzame vredesopbouw en Afrika. Voor Nederland is de bijeenkomst onder meer van belang in de aanloop naar het lidmaatschap van de VN-Veiligheidsraad in 2018, aangezien deze onderwerpen naar waarschijnlijkheid op de agenda zullen staan.

Duurzaamheid: klimaat en energie

Het Duitse G20-voorzitterschap zet in op een ambitieuze uitvoering van het Parijs Akkoord door de G20 gericht op zowel aanpassing aan klimaatverandering (klimaatadaptatie) als vermindering van de uitstoot van broeikasgassen (klimaatmitigatie). Dit omvat ook toenemende inspanningen om de energietransitie in goede banen te leiden, waarbij rekening wordt gehouden met het belang van innovatie en concurrentie als drijvende krachten achter economische groei en werkgelegenheid, ook in de energiesector zelf. Duitsland staat voor dat de G20 als een van zijn prioriteiten streeft naar een zekere, economisch efficiënte en klimaatvriendelijke energievoorziening.

Duitsland beschouwt de G20 als een belangrijk forum om stimulansen te geven aan de nodige infrastructurele investeringen en technologische innovaties, op weg naar duurzame ontwikkeling en economische groei. Alle beschikbare middelen, kennis en betrokkenheid van internationale organisaties (ontwikkelingsbanken als ook maatschappelijke organisaties, de private sector en denk tanks) zijn in de visie van het Duitse voorzitterschap nodig om de nexus tussen klimaat, energie en duurzame ontwikkeling verder te ontwikkelen.

Als concreet resultaat van zijn voorzitterschap streeft Duitsland naar een G20 – «Joint Action Plan for Climate and Energy», waarin energie en klimaat nauwer aan elkaar verbonden worden op weg naar klimaatneutrale en klimaatweerbare economieën en de bijbehorende transitie in energievoorziening richting 2050. Duitsland streeft er naar te komen tot een aantal concrete maatregelen t.b.v. het versterken van een lange termijn aanpak. Daartoe organiseert het Duitse G20-Vzschap in aanvulling op de reguliere, gescheiden G20 werkgroepen «energie» en «klimaat», een gezamenlijke hoogambtelijke werkgroep «duurzaamheid».

Nederland ondersteunt de geïntegreerde aanpak die het Duits voorzitterschap in de G20 voor ogen heeft. Wereldwijd effectief energie- en klimaatbeleid vraagt om een gezamenlijke benadering op mondiaal niveau, die door de G20 gedragen wordt.

Werkgelegenheid

Op het gebied van werkgelegenheid zet het Duitse voorzitterschap in op vier onderwerpen. Ten eerste de *Sustainable Global Supply Chains*. Dit is ook voor Nederland een prioriteit. Tijdens het recente EU-voorzitterschap is dit onderwerp hoog op de agenda gezet en naar aanleiding daarvan, is Nederland door Duitsland gevraagd om een bijdrage op dit thema in de G20. Zo heeft Nederland de EU en de lidstaten opgeroepen om multistakeholder samenwerking op het gebied van ketenverduurzaming te faciliteren en ondersteunen. Ook heeft Nederland de Amsterdam Verklaringen over een Europese aanpak op ontbossing en palmolie geïnitieerd en een Europees partnerschap voor verantwoorde mineralen.

In G20 verband is er specifiek aandacht voor het verbeteren van de arbeidsomstandigheden in de gehele keten, het bevorderen van verantwoordelijk en transparant waardeketenmanagement (*due diligence*) en het versterken van klachtenmechanismes. Dit biedt kansen om de Nederlandse inzet rondom IMVO (IMVO-convenanten), de ketenbenadering, stimuleren van (grensoverschrijdende) sociale dialoog en multistakeholder initiatieven in de inkoopende en producerende landen verder te brengen. Ook kan het bijdragen aan het verder vervolg geven aan de uitkomsten van de ILO discussie over het bevorderen van fatsoenlijk werk in de waardeketen.

Daarnaast richt Duitsland zich op de toekomst van werk. De G20 wil komen tot een «*Roadmap on the Future of Work*», waarin het kader wordt geschetst voor een internationale discussie. In Nederland richt de discussie zich op thema's als de invloed van robotisering op werkgelegenheid, de impact van technologische ontwikkelingen op de inkomens- en welvaartsverdeling en de relatie met regulering van de arbeidsmarkt (de opkomst van platforms en de toename van flexibele contracten).

Het derde onderwerp is integratie op de arbeidsmarkt van migranten en vluchtelingen. De G20 wil beleidsprincipes ontwikkelen om te komen tot een eerlijke en effectieve integratie van deze groepen. Door middel van *screening* en *matching* wil Nederland zorgen voor een goede instroom op de arbeidsmarkt.

Tot slot, richt de G20 zich op het vergroten van de participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt. Dit moet bijdragen aan het behalen van de eerder gemaakte afspraak (G20 Brisbane 2014 bijeenkomst) om het gat tussen deelname op de arbeidsmarkt van mannen en vrouwen te verkleinen met 25%. Er zal daarbij vooral aandacht zijn voor de kwaliteit van banen van vrouwen. In Nederland is er ook aandacht voor dit onderwerp. In Nederland is er ook aandacht voor dit onderwerp. Daarbij is de ondersteuning van de combinatie van arbeid en (mantel) zorg door middel van de verlofregelingen, Wet flexibel werken en fiscaliteiten als de kinderopvangtoeslag en inkomensafhankelijke combinatiekorting (IACK) van belang. Daarnaast richt Nederland zich op de gelijke beloning voor gelijk werk voor mannen en vrouwen en programma's als Kracht on tour en Werk & mantelzorg/ Next Step.

Gezondheid

Duitsland agendeert op het gebied van volksgezondheid de beheersing van mondiale gezondheids crisis (zoals Ebola) en, in het verlengde daarvan, het versterken van gezondheidssystemen en de aanpak van antimicrobiële resistentie (AMR). Deze onderwerpen sluiten goed aan bij de kabinetsinzet, zowel nationaal als internationaal. AMR vormt een grote bedreiging voor de volksgezondheid. De aanpak vraagt zowel om internationale- als sector overstijgende samenwerking, met name tussen de gezondheidssector en de veterinaire sector (de *One Health* aanpak). Over deze aanpak organiseerde Nederland tijdens het EU-voorzitterschap een geslaagde en interactieve conferentie. Daarnaast was Nederland afgelopen oktober gastheer van de Global Health Security Agenda (GHSA) bijeenkomst waarbij ca. 40 landen aanwezig waren. Vanwege de opgedane kennis en ervaring heeft Duitsland Nederland gevraagd een actieve bijdrage te leveren aan (de voorbereidingen van) de ministeriële gezondheidsbijeenkomst tijdens het Duitse G20-voorzitterschap. In veel G20 landen is nog sprake van onzorgvuldig gebruik van antibiotica in de humane en/of de veterinaire sector. De meeste van deze landen hebben nog weinig ervaring met een *One Health* aanpak of vrezende economische gevolgen bij het terugdringen van antibioticumgebruik. Voor Nederland

biedt deelname aan de G20 de mogelijkheid om ook op dat platform het belang van een concrete aanpak AMR en gezondheids crises te benadrukken.

Anti-corruptie

Op het gebied van anti-corruptie wil Duitsland voortbouwen op het vorig jaar overeengekomen Huangzhou actieplan. Prioriteit hierbij is het versterken van het juridische raamwerk om corruptiezaken te onderzoeken en te bestraffen. Daarnaast wil Duitsland aanbevelingen opstellen om de publieke organisatie zo in te richten dat corruptierisico's beter in beeld kunnen worden gebracht en worden geminimaliseerd. Nederland kan zich vinden in deze agenda; deze is in lijn met de bestaande Nederlandse inzet in organisaties als de OESO en de VN.

Conclusie

Nederland heeft in 2017 de gelegenheid om een inhoudelijke bijdrage te leveren aan de G20 discussie over voor Nederland zeer relevante onderwerpen. Het kabinet wil van deze gelegenheid goed gebruikmaken en de hierboven geschetste inhoudelijke lijn zal daarbij leidend zijn. In aanloop naar de top van regeringsleiders in juli 2017 zal ik uw Kamer nogmaals informeren.

Mede namens de Minister-President,

De Minister van Buitenlandse Zaken,
A.G. Koenders